

Sygn. akt V CSK 359/16

POSTANOWIENIE

Dnia 22 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa T. R. , D. M.

przeciwko W. S.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 22 grudnia 2016 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 17 marca 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2) zasądza od pozwanej na rzecz powódek kwoty po 10.800
(dziesięć tysięcy osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wtedy może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Pozwana wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z powołaniem się na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), to jest art. 481 k.c., w związku z potrzebą wyjaśnienia zasad jego stosowania w sprawach o zachowek. Dla wykazania tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwana przytoczyła 28 orzeczeń, które - jak twierdzi - dobrała w sposób najbardziej adekwatny do stanu faktycznego ustalonego w sprawie. W orzeczeniach tych sądy zwykle zajmowały stanowisko, że odsetki od świadczeń zasądzonych tytułem zachowku powinny być naliczane od daty wyrokowania. Znacznie rzadziej sądy opowiadały się za tym, że odsetki te powinny być naliczane od daty wezwania dłużnika do zapłaty. Wśród przytoczonych przez pozwaną orzeczeń jest tylko jedno wydane przez Sąd Najwyższy. W wyroku z 22 czerwca 2016 r., III CSK 279/15 (nie publ.) Sąd Najwyższy stwierdził, że dług z tytułu zachowku jest długiem pieniężnym. W okresie zaś między powstaniem stanu wymagalności roszczenia o zachowek a chwilą orzekania o tym roszczeniu ceny mające wpływ na określenie rozmiaru świadczenia mogą wzrosnąć, mogą także być stabilne, a nawet obniżyć się, dlatego należy unikać automatyzmu i ustalać stan opóźnienia indywidualnie z uwzględnieniem okoliczności danej sprawy.

Sąd Najwyższy zajął stanowisko wobec problemu, na występowanie w sprawie którego powołuje się pozwana także w wyroku z 7 lutego 2013 r., II CSK 403/12 (nie publ.), w którym stwierdził, że termin, od którego zobowiązany z tytułu zachowku popadł w stan opóźnienia - warunkujący zasądzenie odsetek ustawowych - należy ustalić indywidualnie z uwzględnieniem okoliczności danej sprawy. O stanie opóźnienia można mówić wówczas, gdy zobowiązany znał już wszystkie obiektywnie istniejące okoliczności pozwalające mu racjonalnie ocenić zasadność i wysokość zgłoszonego roszczenia z tytułu zachowku. Może to nastąpić także w dacie poprzedzającej chwilę wyrokowania.

Skoro Sąd Najwyższy wyjaśnił wątpliwość, na której występowanie powołuje się pozwana, to nie zachodzi przesłanka, o jakiej mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Przyjęcie zaś skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z potrzebą wykładni przepisów prawa wywołujących rozbieżności w orzecznictwie nie odnosi się do sytuacji występowania różnic w orzekaniu o prawie do określonego świadczenia, wynikających z ocen różnych stanów faktycznych w stosunku do różnych osób, ubiegających się o takie same świadczenia (postanowieniem Sądu Najwyższego z 4 lutego 2002 r., II UKN 144/01, OSNAPiUS 2002, nr 13, poz. 11).

Pozwana powołała się też na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), wynikającą z naruszenia art. 1082 k.c. oraz art. 991 k.c. w zw. z art. 1059 k.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego i przeprowadzania wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 stycznia 2011 r., IV CSK 485/10, nie publ. oraz z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego

przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia Sądu Najwyższego z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12, nie publ.).

Skonfrontowanie zarzutów sformułowanych przez pozwaną w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uzasadnieniem zaskarżonego wyroku nie pozwala przyjąć, żeby skarga kasacyjna pozwanej była oczywiście uzasadniona. Z ustaleń stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, którymi Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej byłby związany, wynika bowiem, że spadkodawczyni uczyniła na rzecz pozwanej darowizny, a o zaliczeniu ich substratu do substratu zachowku zadecydowało zaaprobowanie przez Sąd Apelacyjny stanowiska wyrażonego w wyroku Sądu Najwyższego z 30 marca 2011 r., III CZP 136/10.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ k.p.c., oraz – co do kosztów postępowania – art. 98, art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800), Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.